

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора
Шехавцової Світлани Олександрівни
на дисертацію Попової Оксани Володимирівни
на тему „**Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх
менеджерів у процесі фахової підготовки**“,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертаційної роботи зумовлена зорієнтованістю результатів наукового пошуку на формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів, яка виступає у якості важливого інструмента успішної професійної діяльності менеджера в полікультурному і багатомовному суспільстві, що в свою чергу є фактором успішної інтеграції національної економіки у світову, підвищення конкурентоздатності українських підприємств на міжнародному рівні, спроможності вітчизняних фахівців до професійної мобільності і плідної співпраці з зарубіжними колегами.

Обрана тема роботи спрямована на подолання протиріч між потребою суспільства в компетентних фахівцях з управління, здатних до ефективної професійної діяльності на міжнародному ринку праці, та недостатнім рівнем їхньої підготовки в сфері міжкультурної комунікації, значущістю лінгвокультурної компетентності для успішного виконання менеджерами їхніх професійних обов'язків і нерозробленістю педагогічних умов її формування в освітньому процесі ЗВО; значною кількістю форм, методів і технологій для створення відповідного лінгвокультурного середовища університету та недостатнім їх використанням для його моделювання. З огляду на це вважаю обрану тему дисертації „Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки“ своєчасною і актуальною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі. Зміст і структура роботи відповідають поставленим завданням, поняттєво-категоріальний апарат дослідження є несуперечливим і строгим, а його логіка достатньо обґрунтованою. Має певні неповторні характеристики концептуальна ідея

наукового пошуку. Його хід супроводжує сучасна система методологічної, теоретичної й емпіричної аргументації.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів економічної сфери в процесі фахової підготовки. Мета дослідження – теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів та експериментально перевірити ефективність їхнього впровадження в процес фахової підготовки – відповідає темі дослідження. Завдання і гіпотеза дослідження узгоджені з метою і темою. Оцінка результатів експериментальної роботи здійснена на кількісному рівні, ніж на якісному. Безперечно, науковий пошук здійснював добросовісний і компетентний дослідник, що дозволило йому зробити ґрунтовані висновки при розв'язанні педагогічно значущої проблеми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри мовної підготовки ДВНЗ „Донецький національний технічний університет” (м. Покровськ) „Впровадження принципів та підходів сучасної мовної освіти в процес професійної підготовки студентів немовних ВНЗ з метою розвитку їхніх комунікативних навичок і мовленнєвих компетенцій”. Тему затверджено на засіданні Вченої ради ДВНЗ „Донецький національний технічний університет” (м. Покровськ) (протокол № 5 від 17.12.2015) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (рішення № 2 від 23.02.2016).

У першому розділі – „Теоретико-методологічні аспекти формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки“ – окреслено теоретико-методологічні засади формування означеної компетентності; розкрито її зміст, сутність і структуру. Ключове поняття дослідження – лінгвокультурну компетентність майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки – дисертантка визначає як складну інтегративну високорозвинуту якість особистості фахівця, яка віддзеркалює: найвищий ступінь самоцінності його знань в економічній, професійно-комунікативній,

мовно-культурній сферах; умінь орієнтуватися в ціннісно-смысловому просторі рідної та іноземної мов, насамперед з професійною метою, і ефективно взаємодіяти з представниками іншого лінгвокультурного соціуму; особистісний досвід у розв'язанні професійних завдань з урахуванням особливостей етномовної картини світу в професійному аспекті. Це визначення підтверджується як теоретичними, так і експериментальними результатами, тому вважаю його ґрунтовним і вичерпним.

Ретельний і доволі повний теоретичний аналіз дозволив авторці роботи визначити структурні компоненти лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів: ціннісно-мотиваційний, інформаційно-когнітивний, особистісний, перцептивно-інтерактивний, комунікативно-поведінковий, та описати їхні змістовні характеристики.

Відповідно до концептуальних засад дослідження, методологічних підходів і принципів, теоретичних положень щодо сутності і структури лінгвокультурної компетентності дисертантка розробила і обґрунтувала педагогічні умови формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки, серед яких: формування особистісної спрямованості майбутніх менеджерів на оволодіння лінгвокультурною компетентністю; орієнтація змісту лінгвокультурної підготовки на формування у студентів знань про цінності майбутньої професійної діяльності та норми міжкультурної взаємодії як особистісних за допомогою лінгвістичних та екстралінгвістичних засобів; створення лінгвокультурного середовища з використанням мультимедійних технологій; забезпечення оволодіння студентами досвідом фахової комунікації шляхом реалізації міждисциплінарних зв'язків у лінгвокультурній підготовці майбутніх менеджерів. Зазначені педагогічні умови та їх коректне й аргументоване обґрунтування дозволяють позитивно оцінити **наукову новизну** у вирішенні завдань дослідження.

Другий розділ дисертації „Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки“ присвячений підготовці і

проведенню педагогічного експерименту щодо впровадження в навчальний процес розроблених педагогічних умов формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів. Згідно з програмою експерименту дисертантка визначає критерії й показники для характеристики рівня сформованості лінгвокультурної компетентності, а саме: *мотиваційний* (усвідомлення прагнень, потреб і мотивів, відбитих у змісті ціннісно-мотиваційного компонента ЛКК майбутніх менеджерів), *когнітивний* (синтез і повнота знань, представлених у змісті інформаційно-когнітивного компонента ЛКК майбутніх менеджерів), *особистісний* (сформованість особистісних характеристик, професійно важливих якостей, які конкретизовані у змісті особистісного компонента ЛКК майбутніх менеджерів), *діяльнісний* (наявність системи професійних умінь для здійснення успішної професійної діяльності, відображених у змісті перцептивно-інтерактивного компонента), *комунікативний* (сформованість комунікативних умінь і поведінкових якостей для ефективною міжкультурної комунікації, представлених у складі комунікативно-поведінкового компонента ЛКК майбутніх менеджерів). Відповідно до цих критеріїв дисертантка виокремлює високий, середній і низький рівні сформованості лінгвокультурної компетентності у майбутніх менеджерів.

Ефективність педагогічних умов формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів О. В. Попова доводила завдяки відповідному діагностичному та педагогічному інструментарію. Авторське бачення змістовного наповнення лінгвокультурної підготовки та навчально-методичного забезпечення процесу формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у фаховій підготовці у ЗВО складено з урахуванням професійної діяльності майбутніх менеджерів і є на наш погляд оригінальним, послідовним і презентабельним.

Достовірність результатів дослідження забезпечується, в тому числі, поєднанням кількісного і якісного аналізу експериментальних даних і підбором адекватних логіці дослідження методів математичної статистики в ході

контрольного етапу. Таким чином, експериментальне дослідження підтвердило сформульовані теоретичні положення та гіпотезу дослідження.

Значущість отриманих результатів для науки та практичного використання. Основні результати дослідження впроваджено в роботу: ДВНЗ „Донецький національний технічний університет“ (м. Покровськ); ДВНЗ „Ужгородський національний університет“, Маріупольського державного університету, ДВНЗ „Донбаський державний педагогічний університет“ (м. Слов'янськ).

Отримані результати дослідження можуть бути використані під час фахової підготовки студентів спеціальності 073 „Менеджмент“. Запропоновані й апробовані авторкою педагогічні умови сприятимуть формуванню лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів; навчально-методичне забезпечення може бути використане у професійній підготовці фахівців з економіки, менеджменту й адміністрування в закладах вищої освіти різних рівнів акредитації.

Повнота викладу наукових результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях. Основний зміст роботи і результати дослідження висвітлено авторкою в 17 одноосібних публікаціях; 11 статей опубліковано в наукових фахових виданнях України, з яких 2 статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз (Index Copernicus International); 6 публікацій апробаційного характеру. Дисертація пройшла апробацію на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Автореферат повністю відповідає основному змісту, головним висновкам і результатам дослідження.

Відзначаючи загальний високий рівень проведеного дослідження, відзначимо окремі дискусійні положення та зауваження до змісту роботи, а також висловимо окремі побажання:

1. Аналізуючи методологічні засади дослідження автор дисертації зазначає, що визначальним механізмом формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів є сукупність методологічних підходів, які створюють необхідну теоретико-методологічну базу для формування

означеної компетентності, втім, методологія представлена не тільки науковими підходами, тому бажано було розглянути формування лінгвокультурної компетентності на методологічних рівнях.

2. Визначаючи теоретичні основи формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів автор дисертації приділяє суттєву увагу визначенню змісту, структурі та сутності ключового поняття, залишаючи осторонь процес поетапного формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів. Враховуючи складність зазначеного процесу, автору слід було визначити і схарактеризувати етапи формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів.

2. Вважаємо, що в тексті дисертації доцільно було б розкрити вікові особливості студентів у зв'язку з формуванням у них означеної компетентності. Цей фактор є дуже важливим для поступового формування мотивації в них у процесі фахової підготовки, тому автору варто було б співвіднести формування лінгвокультурної компетентності відповідно до вікових особливостей майбутніх менеджерів.

3. Здійснюючи науково-експериментальну роботу з впровадження педагогічних умов у процес фахової підготовки менеджерів, вважаємо, що дисертантці бажано б було виокремити негативні чинники, що впливали на ефективність формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів.

4. Наразі в закладах вищої освіти приділяється значна увага мобільності студентів, зокрема їх участь у програмах академічної мобільності. Така участь суттєво збагатила би особистісний досвід лінгвокультурної взаємодії майбутніх менеджерів з представниками інших мов і культур, що, безперечно, сприяло би ефективному формуванню в них лінгвокультурної компетентності.

6. Визнаючи в цілому грамотний і логічний стиль викладання тексту дисертації, зауважимо, що в роботі зустрічаються окремі огріхи орфографічного та стилістичного характеру.

Зазначені зауваження не знижують наукового і практичного значення проведеного дослідження.

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження О. В. Попової „Формування лінгвокультурної компетентності майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки“ є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, що має вагомое теоретичне і прикладне значення, повністю відповідає паспорту спеціальності, заслуговує позитивної оцінки, відповідає вимогам пп. 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів» (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. за № 567 (зі змінами внесеними згідно з Постановою Кабінету міністрів України за №656 від 19.08.2015, №1159 від 30.12.2015, №567 від 27.07. 2016 та №943 від 20.11.2019), а її автор – Попова Оксана Володимирівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,

декан факультету іноземних мов

ДЗ „Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка“

С. О. Шехавцова

Підпис *Шехавцова С.О.*
Засвідчую
Начальник відділу кадрів *Григор'єва В.О.*
ДЗ "Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка"

